

EESTI MAJANDUS

TÖÖSTUSE, KAUBANDUSE JA RAHANDUSE AJAKIRI

Tellimise hind: aasta lõpuni Emk. 880.- Väljamaale Emk. 1760.-
1. juulini " 380.- " " 760.-

Toimetuse: Pikk tän. 15, Tallinnas. Talitus: Lai tän. 38, Graafliline Ühing „Kiri“ Telef. 18-66

2. köide.

Tallinnas, 9. juunil 1923.

Nr. 16.

Sisu: Toimetuse kommentaar. Insener-tehn. E. Maltene: Tööstuseettevõtete kasutoovusest raha ostujõu muutumise puhul. Prof. J. Fillipov: Vabasadama olust ja tähendusest. Sise- ja väljamaa kroonika. Teated ettevõtete tegevusest. Isiklikud teated. Raha- ja kaubaturu ülevaated.

Tallinnas, 8. juunil 1923.

Ühe ettevõtte aruande puhul. Põhja Paberi ja Puu-papi Vabrikute Aktsia Ühisuse juhatuse aruanne läinud aasta eest, millest väljavõtted harilikul kohal trükime, rõõmustab igaühte kes Eesti majandusliste probleemidega tege- mist teeb, oma üksikasjalikkuse ja avalik- kusega, mis küll paaris kohas jäljetooniks üle kipub minema, kuid ühtlasi jätab ta ka kibeda tunde järele, et publikumile küll tött öeldakse, kuid teda kõige töe vääriliseks ei arvata. Ja igaüks teab, et poolik töde teinekord pahem on kui vaikimine. Pea igal sammul juhtute teie aruannet lugedes pooleldi väljaõeldud tödede peale, mis ei valitsusele ega ka suurele publikumile seda ülevaadet vabriku tegevusest ei anna, mis tingimata tarvilik on, et avalikku arvamist vabriku juhatuse tegevuse ja majanduspo- liitiliste soovide poole võita. Nii jutustab aruanne suurest kahjust, mis seltsile tekkis aastal 1919 metsade riigistamise läbi, kus kõik metsa ostulepingud anulleeritud. Kahjuks jätab ta aga ütle mata, kui palju neist lepingutest hiljem ometi jõusse jäi, kui palju Kütteainete Keskkomitee vabriku huvisid püüdis kaitsta, kui suured vabriku tõelised kahjud lepingute anulleerimisest olid, ja kui kaua vabrik selle tagajärjel tooresmaterjaali ja küttepuiduse pärast seisis. Meie teada mitte minutitki. Selleaegseid kitsaid olusid silmas pidades anti vabrikule kõik võimalused oma tegevuse arendami- seks ja igasuguse valuuta- ja väljaveokon- trolli peale vaatamata võis vabrik oma välja- maale kogutud valuutatagavaradega mitte- ametlikkudes ringkondades uhkustada. Nii- sama lükkab aruanne ise väite ümber, nagu oleks vabriku juhatuse „usaldusest riigi rahva-

majanduslise instinkti vastu“ riskeeritud uut kapitaali ettevõttesse mahutada. Sel ajal ei riskeeritud seda ükski väliskapitaal, vaid „peaasjalikult oli siin otsustandev soov vabrikutesse paigutatud suurte väärtuste hävinemist ja kapitaali kaotamist ära hoida“. Meie ei taha sellega sugugi vabriku juha- tuse julget ja järjekindlat ümberehituse ja ümberorganiseerimise tööd madalalt hin- nata, mis algas 1921 aastal, ja mille taga- järjena vabrik käesoleva aasta lõpuks vab- riku juhatuse enese tõenduse järele tehni- liselt kättesaamata kõrgusel seisab*) ja ilma- turul oma tehnika poolest iga teise vabri- kuga julgesti võib võistelda. Meie paneme ainult selle reorganiseerimise motiivid nende õigele kohale. Selle saavutuse eest tuleb igatahes vabrikule ja niisama ka meie riigile õnne soovida ja lootata, et vabrikule riigivõimu poolt see võistlus ka majan- dusliselt võimalikuks tehtakse. Viimane küsimus ongi, millest vabriku saatus suurel määral ära oleneb. Tehniliselt on suudetud tööhindade tõusu peale vaata- mata kätte saada, et tööpalk 1 kg. paberi kohta langes 4.53 marga pealt 1921 a. 4.20 marga peale 1922 a., kuid majandus- liselt on seisukord nii muutunud, et töö- palgad 1921 aastal olid 9,2% kogu müü- dud paberi väärtusest, 1922 aastal aga – 16,8%. Kas mõlemad viimased normid veel liig väiksed ei ole, võrreldes teiste maade vabrikute samade normidega, ei saa öelda, sest et aruanne võrdlevaid andmeid ei anna ja meil neid käepärast ei ole.

*) Teine vabriku valitsuse väide, et ta „ümberehi- tamise ja täiendamiseks kõik on teinud, mida inimese vaim korda saata suudab“, tohiks küll vist liig julge olla.
Toim.

Kütteainete peale kulus vastavalt 1921 aastal 13,9⁰/₀ kogu toodangu väärtusest, 1922 a. aga 23,1⁰/₀. Aruanne jätab meid aga kahjuks täitsa teadmatusse, kuhu kulusid ülejäänud 76,9 ja 60,1⁰/₀ toodangu väärtusest. Kuna see teadmata osa toodangu väärtusest kõigub $\frac{3}{5}$ ja $\frac{3}{4}$ vahel, siis oleks tema analüseerimine vabriku majanduslise seisukorra hindamiseks palju suurema tähtsusega kui tööpalgad ja küte. Igatahes võib rahulolemisega konstateerida, et aruanne mitte ei ole nutulauludega 8 tunnilise tööpäeva puhul leppinud, nagu seda mõnel pool armastakse teha, vaid seda kui paratamata nähtust võtab ja täiesti õigeid teid on otsinud sellest tekkivatest raskustest väljapääsuks tehnilise täienduse ala. Tähtsam puudus, mille peale aruanne töötajate alal näitab, on tööliiskonna liig suur liikuvus, kuid see paraneb loodetavasti ühes tööolude ja palkade stabiliseerimisega. Vaevalt aitaksid siin vabriku juhatuse poolt soovitud palliativid.

Huvitavad on andmed vabriku müügiturgude kohta, mis iga aastaga ikka kirjumaks minevat pilti pakuvad. Kuna 1921 aastal vabriku paber peale Eesti ainult Läti, Poola ja Vene turule läks, leiame 1922 aasta nimekirjast peale Euroopa kontinendi ka P. Ameerika nimesid ja 1923 a. esimesel veerandil nende kõrval veel nimesid L. Ameerikast ja isegi Jaapanist. Kuid siiski ei tahaks meie vabriku juhatuse arvamist jagada Vene turu kadumamineku üle. Vene turg oli, on ja jääbki arvatavasti vabriku toodete peaturuks, ja juttu võib olla ainult ajutisest tagasiminekest. 1921 aastal läks müüdnud 8,8 milj. kg. paberist Venemaale 8,5 milj. ehk 97⁰/₀, 1922 a. — 13,2 milj. kg. 11,1 milj. kg. ehk 84⁰/₀ ja 1923 a. esimesel veerandil — 3,5 milj. kilogrammist 1,27 milj. kg. ehk 37⁰/₀. Sellele on vaevalt tarvis juure lisada, et veerandaasta andmed isegi käesoleva aasta kohta ei pruugi mõõduandvad olla, rääkimata kaugemast tulevikust. Meie siseturg on vabrikule tähtsusetu — viimase aasta jooksul suudeti siin mahutada ainult 7,8⁰/₀ toodangust. Sellep. ei või vabrik ka loomulikult omale siseturu hindade tõstmisega, mis aruande tõenduse järele olemas oleva kaitsetolli põhjal küll võimalik olla, mingisugust tuge otsida, mispärast aruanne ka hoopis teisi teid soovitab vabriku võistlusvõimulikuks tegemiseks ilmaturul, kus teiste riikide organiseeritud produtsendid, toetades oma siseturu suuremale mahutavusele, tihti dumping-hindadega töötavad, nagu näit., meie lähem naa-

ber ja võistleja Soomegi, kus paberi siseturu hind 1922 aasta teisel poolel oli sündikaadi poolt kindlaks määratud Smk. 4,60 peale kilogrammist, kuna välisturu hind samal ajal oli Smk. 3,70. See osa aruandest sisaldab huvitavaid üksikasju „Eesti Majanduse“ veergudel Homo oeconomicus'e poolt toodud väidete tõenduseks, mispärast mõned kohad aruandest sõna sõnalt järgneda laseme:

„Oleks meie riigil, nagu Soomel, kõikide riikidega kaubalepingud tehtud, oleks meie seisukord palju kergem. Näituseks on meile Greekamaa turg ligipääsemata, niisama ka Hispaania turg. Ka Prantsusmaale ei pääse meie ligi, sest laevaga kaupa saata on võimalik ainult Hamburgi ja Soome kaudu. Esimesel juhtumisel käiakse meie paberiga kui Saksa omaga ümber, konsulaadi tunnistuste peale vaatamata, ning määratakse temale kõrgem toll. Teisel juhtumisel peame kuni Soomeni veel eriprahti maksma, mille läbi meil võistlemiseks enam võimalust ei ole. Meie välisministeeriumile võime riigi paberi-tööstuse huvides ainult soovitada kaubalepingute tegemise juures üksikute riikidega Soome ja Rootsi lepingud tähendatud riikidega eeskujuks võtta, eriti mis puutub paberi väljaveosse, et meie tööstusel igalpool väljamaal paberi sisseveo juures samasugused õigused oleks, nagu Soome ja Rooti tööstusel“.

„Paberi valmistamiseks lähevad veel järgmised ained tarvis: vaik, sooda, maarjajää, ja savimuld, mis liimimiseks tarvis lähevad, et tindi- ehk trükimusta laialivalgumist ära hoida, kaoliin, mis paberi täitmiseks tarvis läheb, et rotatsiooni masina kiirel trükimisel valatud tähed paberist kergesti üle libiseksid, aniliinvärvid värviliste paberite valmistamiseks, väävel ja väävlimuld puumasse keetmiseks; sulav klaas rotatsiooni paberi rullide katteks; sõelad ja vilt masinatele pealetõmbamiseks... Kõikide nende ainete pealt võetakse sisseveo tolli, ehk nad küll väljaveoks määratud aine valmistamiseks lähewad. Kogu 1922 aasta toodangust jäi ainult 7,8 prots. sisemaale, käesoleva aasta esimese kolme kuu jooksul koguni ainult 6,9 prots., missugune protsendi määr meie toodangu tõusu tagajärjel tulevikus veel märksa väheneb. Üllatimetatud aineid võib selle tõttu peaaegu transiitkaubaks nimetada, mis meie riigile ainult edasisaatmiseks tarvis lähevad. Meie peavõistleja, Rootsimaa, laseb kõik kaubad ilma tollita sisse, mida omal maal mitte ei valmistata. Lätimaa, mis oma majanduslise

tegevuse poolest vähe eeskujulikku pakub, lubab paberimasinaid ja nende osasid ilma tollita sisse tuua. Meil on viimastel päevadel veel juure tulnud Tallinna sadamaksu kõrgendamine paberi eest, senise 80 penni pealt 1.80 peale puud. Kuna meie umbes 1 miljon puuda aastas välja veame, tähendab see meile jällegi uut maksukoormat 1 miljon marka aastas“.

Ei või nimetamata jätta ka asjaolu, et vabriku juhatus niisama julgelt, nagu ta vabriku tehnilisele reorganiseerimisele asus, sedasama kavatseb teha ka ettevõtte rahalise reorganiseerimise alal. Vabrik töötab senini, nagu kõik meie teised suurettevõtted Vene ajast, minimaal kapitaliga Emk. 25,5 milj. suuruses, mida nüüd on otsustud Emk. 200 milj. peale suurendada väljalakse kursiga 155, mille tagajärjel ettevõtte põhija tagavarakapitaal Emk. 300 milj. peale tõuseb. See summa vastaks enam-vähem ettevõtte praegusele suurusele ja viiks üksikud passiiva summad loomulikku vahetkorda, kuna seal praegu omade kapitaalide vastu Emk. 28 milj. suuruses seisavad kreditoorid Emk. 449 miljoniga. Tuleks ainult soovida, et teised ettevõtted sellele eeskujule varsti järgneks, sest praegu on nende bilansid kirjeldamatu kaootilises seisukorras.

Vabasadam. Pöörame oma lugejate tähelepanu siin kohal Prof. J. Fillipovi kirjutuse peale vabasadamate kohta, mis meie alamal trükime. Oma puht-teoreetilise sisu peale vaatamata trehvab ta otse ühe meie majanduspoliitika „naela“ pea pihta. Kõik ilmakaubanduse riigid on juba ammu selle peale üle läinud, et tähtsamaid ja kõige soodsamalt sisetuueeritud sadamaid võimalikult täiendada ja neid võõraste sadamatega võistlus-võimulisena hoida. Kõrvaliste sadamate ülesehitamise peale pannakse vähe rõhku, kellegile aga ei tule mõttesse tühjadesse kohtadesse vabasadamaid hakata ehitama. Hamburgi tuleb üks kolmandik kõigest Saksa sadamatesse tulevatest laevadest sisse, Marseillesse — peaaegu niisama palju kogu Prantsuse laeva sõidust, ühes Havre'i ja Cherbourg'iga, mis Lääne randa varustavad — üle poole. Niisamasugune seisukoht on Londonil ja Liverpoolil Inglismaal ja New-Yorkil Ühisriikides, rääkimata vähematest maadest, kus, näit., Kopenhagenil, Rotterdamil, Amsterdamil ja Antwerpenil täiesti domineerivad seisukohad on vastavates riikides. Et võistlusvõi-

muliseks jääda, peame ka meiegi eeskätt ühe sadama nii täiendama ja kõige tarvilikuga varustama, et ta suurläbikäigu sadamale vastaks. Teiste sadamate parandamine ja täiendamine on teise järgu ülesanne. Vabasadamat mujale kui Tallinnasse ehitada tähendab jõudude killustamist seal, kus neid just tarvis on ühte kohta kontsentreerida.

Õiendus. Meie märkus kirjutuses „Suur-müügi hindade liikumine aprillis“ „E. M.“ nr. 12, kus meie ajalehtede üldisteadet selle kohta, et E.T.K. soolatali alandamise vastu on protesteerinud, märkisime, leiab nüüd lähemat seletust E.T.K. kirjas „Ühistegeliste Uudistele“, missugune seletus asja hoopis teises valguses laseb paista. E.T.K. kirjutab:

„E. T. K. ei ole kunagi tahtnud soolatali alandamise vastu rääkida, veel vähem protesteerida, vaid just vastuoksa, oma märgukirjas 22. märtsist s.a. Raha-Kaubandus-Tööstusministrile on soovitanud ja palunud tollitariifi alandamist laiemale alusel teostada, kui seda Rahaministeeriumi tollitariifi komisjonis oli kavatsatud ja harutatud. Nimelt taheti tähendud komisjoni koosolekul 17. märtsil s. a. tariifi alandamist sel kujul läbi viia, et alandatud oleks ainult jahvatamata meri- ja kivisoola tolli Mk. 8.— pealt Mk. 2.— peale puudast, kuna jahvatud soola tollimäär Mk. 8.— puuda pealt endiseks oleks jäänud. Kogutud andmete põhjal Tallinna suurärade soola tagavarade, müügihinna ja välisostu tingimiste kohta, ei saanud E. T. K. sarnast tariifi alandust mitte heaks kiita, vaid pidas otstarbekohasemaks tarvitajate huvides, et nii hästi jahvatud kui ka jahvatamata soola tolli oleks alandud. Eriti põhjust andis selleks see asjaolu, et Saksa- ja Inglismaal, kust meie peaaegjalikult endi soola sisse veame, nii hästi jahvatud kui ka jahvatamata soola ühe hinnaga müüakse. Sel põhjusel muutuks tollialandus jahvatamata soola pealt üksikute jahvatusäride kaitseks, kuna aga kindel on, et soolatööstusel Eestis tulevikku pole. Pealegi jääks need üksikud ärid monopolistide seikusorda, mis kahtlemata ka hindade langemise peale oma halvavat mõju avaldaks.

Ainukeseks jaatavaks küljeks võiks seda pidada, et jahvatusärides mõningad töölised tööd leiaksid, kuid see väikene kasu jääb varju selle suure kahju kõrval, mis riik

tollialandmise läbi üksikute ettevõtjate kasuks kaotama peab. Soolatarvitajad jäävad aga täiesti ilma tuluta, kelle huvides just eestkätt tollialandus oleks pidanud sündima."

Etteoodud põhjendustele on toimetuse arvates raske vastuv aielda, kuid oleks siiski huvitav ka teise poole arvamist kuulda.

Tööstusettevõtete kasutoovusest raha ostujõu muutumise puhul.

Insener-tehn. E. Maltenek.

B. Raha ostujõu langemine.

Meil on seljataga raha ostujõu suur langemine. Sellepärast on ehk otstarbekohasem võrrelda varem ehitud ettevõteteid praegustega kui praeguseid nendega, mis kursi edespisilisel langemisel ehitud võivad saada. On silmanähtav, et väikse kapitaliga vanemad ettevõtted praegu paremates tingimustes asuvad kui uuestiehitatavad kallimad ettevõtted. Kuid seesugune eesõigustud olukord ei ole neil mitte jäädav, vaid ainult ajutine: olgu n aasta eest ehitud ettevõtte ehituskapitaal K_0 ; oletame, et see ettevõtte amortiseerib terve oma elua (m aasta) jooksul alguses väljaarvatud protsendiga a_0 ; kui see eluiga veel lõppenud ei ole, siis on ettevõtte kulud praegu teadagi palju väiksemad kui uute samasuguste ettevõtete omad. Niisugusel amortiseerimisel kogub aga m aasta jooksul ainult summa K_0 , millest kaugeltki ei jatku uuendamiseks, vaid millega võiks ära maksta ainult esialgset laenu (ehituskapitaali); uuendamiseks peab ettevõtte m -damal aastal järjekult uue kapitali (laenu) muretsema, mis sama suur peab olema kui üsna uuesti ehitatava ettevõtte ehituskapitaal (K_m). Seega on m -damal aastast peale nii vanal kui uuel ettevõttel üks ja sama ehituskapitaal (laen), üheväärtusline sisseseade ning seega ka ühesugune amortisatsioon. Vanemal ettevõttel on kulud väiksemad ainult kuni m -dama aastani; sellest ajast peale on uued ja vanad ettevõtted (vähemalt teoreetiliselt) ühesugustes tingimustes.

Kui vanemad ettevõtted amortiseeriksid ülevalnimetud kombel, s.t. ainult oma algkapitaali põhjal, siis tuleks nende majapidamises m -damal eluaastal järsk hüpe: kulud kasvaksid järsku palju suuremaks (tegelikult küll mitte korraka, — sest uuendatakse alati järgu kaupa —, kuid ikkagi hüpe-

teviisi). Sarnased hüpped ei ole aga kunagi soovitatavad, vaid iga ettevõtte peaks oma põhimõtteks seadma nõude, et tema eesõigustud olukord, mille ta kord juba omandanud, pikemat aega ühesuguselt edasi kehtaks. Seda võib alati teostada, kui praegused kulused, mis tihti liiga väiksed, tulevate kulude arvel parajal kombel suurendada. Seda võib teostada näiteks sel teel, et ettevõtte praegusest silmapilgust (n -damal aastast) peale hakkab amortiseerima mingi suurema protsendiga (a_x), mis nii saab valitud. et praegused kulud ja need, mis tulevad peale m -damal aastal, oleksid ühesuurused. Nimetud amortiseerimisprotsenti võib leida järgmiselt:

Olgu raha ostujõud vanema ettevõtte asutamisest (ehk viimsest uuendamisest) kuni tema elua lõpuni, s.t. m aasta jooksul langenud c korda; siis tuleks ettevõttel m -damal aastal kulutada uuendamiseks kapital

$$K_m = c K_0$$

Kui otsitavat amortiseerimisprotsenti (a_x) lugeda sellest uuest kapitalist (K_m), siis tuleb praeguste konstant kulude hulka lugeda summat

$$N = 0,01 k K_0 + 0,01 a_x K_m \quad (6-a)$$

kus $0,01 k K_0$ on prontsendid, $0,01 a_x K_m$ aga — amortisatsioon. Ülevalnimetud otsarabeks valime igaastased amortisatsioonisummad $a_x K_m$ suuremad kui seda olid senised summad $a_0 K_0$; m -damal aastal võime selle tõttu amortisatsioonisummadega mitte ainult esialgset kapitali K_0 äratasuda, vaid nendest jääb veel teatud osa ettevõtte uuendamiseks üle. Siis ei kulu uuendami-

*) Kui oletada, et tulevikus ei tule sarnast järsku kursi langemist nagu ta oli sõjaaastatel, siis oleks K_m umbes see kapital, mis praegu kulub samasuguse üsna uue ettevõtte ehitamiseks, s. t. ta kujutab ettevõtte sisseseade praegust väärust.

seks mitte enam K_m , vaid vastavalt väiksem summa K_x . Sel puhul oleksid vastavad kulud m -damast aastast peale

$$M = 0,01 k K_x + 0,01 a_0 K_m \quad - \quad (6-b)$$

sest laenatud pidi saama kapitaal K_x , mille protsendid on $0,01 k K_x$ ning amortiseerida tuleb nüüd uuendud ettevõtte koguväärtus K_m sama protsendiga a_0 , millega amortiseeriti esimese eluea algul (a_0 oleneb ainult elueast m , ei mitte kapitaal suurusest!)

Et kulud ka peale m -dama aasta sama suured oleksid kui praegu, peab olema

$$N = M$$

$$\begin{aligned} k K_0 + a_x K_m &= k K_x + a_0 K_m \\ k K_x &= k K_0 + a_x K_m - a_0 K_m = \\ &= k K_0 + a_x c K_0 - a_0 c K_0; \end{aligned}$$

$$\text{ehk} \quad K_x = \frac{K_0}{k} (k + c a_x - c a_0) \quad - \quad (7)$$

See kapitaal K_x , mis uuendamisel laenata tuleb, leidub järgmiselt: senini on amortiseerimiseks iga aasta makstud $0,01 a_0 K_0$ marka. Oletame, et need summad $k\%$ kannavad (v. juhust A), siis koguti möödä läinud n aasta jooksul summa

$$A_n = 0,01 a_0 K_0 \frac{p^n - 1}{p - 1},$$

kus endiselt on $p = 1 + 0,01 k$ ning kus a_0 on määratud formuliga (2); viimase abil saame sellest:

$$A_n = a_0 K_0 \frac{p^n - 1}{k} = K_0 \frac{p^n - 1}{p^m - 1},$$

Järgneva $(m-n)$ aasta jooksul maksame amortiseerimiseks iga aasta $0,01 a_x K_m = 0,01 a_x c K_0$ marka; sellega kogume m -damaks aastaks summa

$$\begin{aligned} A_{m-n} &= 0,01 a_x c K_0 \frac{p^{m-n} - 1}{p - 1} = \\ &= c a_x K_0 \frac{p^{m-n} - 1}{k}, \end{aligned}$$

Et A_n järgneva $(m-n)$ aasta jooksul kasvab kuni $A_n \cdot p^{m-n}$, siis on meil m -damal aastal tarvitada kogusumma

$$\begin{aligned} A_m &= A_n p^{m-n} + A_{m-n} = \\ &= K_0 \frac{p^n - 1}{p^m - 1} \cdot p^{m-n} + c a_x K_0 \frac{p^{m-n} - 1}{k}, \end{aligned}$$

Tarvis on meil samal aastal esialgse laenu tasumiseks K_0 ning uuendamiseks K_m , nii siis kokku $K_0 + c K_0 = K_0 (1 + c)$ marka.

Et summast A_m selleks ei jätaku, siis tuleb uuesti laenata kapitaal

$$\begin{aligned} K_x &= K_0 (1 + c) - A_m = \quad - \quad (8) \\ &= K_0 (1 + c) - K_0 \frac{(p^n - 1) \cdot p^{m-n}}{p^m - 1} \\ &\quad - c a_x K_0 \frac{p^{m-n} - 1}{k} \end{aligned}$$

Võrranditest (7) ja (8) saame A_x jaoks võrrandi:

$$\begin{aligned} \frac{K_0}{k} (k + c a_x - c a_0) &= \\ &= K_0 (1 + c) - K_0 \frac{p^m - p^{m-n}}{p^m - 1} - c a_x K_0 \frac{p^{m-n} - 1}{k}; \\ k + c a_x - \frac{c k}{p^m - 1} &= \\ &= k (1 + c) - k \cdot \frac{p^m - p^{m-n}}{p^m - 1} - c a_x (p^{m-n} - 1); \\ k (p^m - 1) + c a_x (p^m - 1) - c k &= \\ &= k (p^m - 1) + c k (p^m - 1) - k (p^m - p^{m-n}) - \\ &\quad - c a_x (p^{m-n} - 1)(p^m - 1); \\ c a_x (p^m - 1) \cdot p^{m-n} &= c k p^m - k (p^m - p^{m-n}) = \\ &= k (p^m (c - 1) + p^{m-n}); \\ a_x &= k \cdot \frac{p^m (c - 1) + p^{m-n}}{c (p^m - 1) \cdot p^{m-n}}; \end{aligned}$$

Kui n aasta eest ehitud ettevõtet tänasest peale amortiseerida selle $a_x \%$ -ga (arvates ettevõtte praegusest väärtusest) siis jäävad konstant kulud jäädavalt sama suureks kui nad on praegu. Selle juures määrab formul (7) selle laenu suuruse, mis ettevõtte oma sisseseade uuendamisel tegema peab. Arvestuse aluseks olid oletused et laenuprotsent (k) jääb kogu aeg muutmata, et tänini on amortiseeritud ainult algkapitaali põhjal ja nimelt a_0 protsendiga (formul 2) ning et ettevõttes senini ei ole osalisi uuendusi olnud. Teadagi ei vasta tegetikult üks ehk teine oletus tööoludele, kuid ülevalkirjeldud teel ei ole raske iga üksiku juhuse jaoks leida selle a_x suurust ka teistsugustel oludel. Laiendustel ja osalistel uuendustel tuleks a_x leida näiteks iga osa jaoks eraldi, laenuprotsendi muutumisel tuleksid amortisatsiooni summad vastavalt nendele $\%$ välja arvata; A_n jaoks võiks näiteks võtta otse see summa, mis amortisatsioonikapitaalina praegu tõeliselt olemas on j.n.e.

Huvitav on jälgida a_x olenevust teistest faktoritest. Valime selleks kaks eraldi juhust: $m = 13$ ja $m = 25$ aastat. Võtame ettevõtte vanaduseks n järgemööda 10 ja 5

aastat ning valime raha ostujõu langemiseks c vastavalt 150 ja 50 (umbes sarnane võis olla väärtuste tõus viimase 10-ne ja 5 aasta jooksul), siis saame diagrammid 2, mis kujutavad a_x -i olenevust laenuprotsendist k . Punktiriga on diagrammide alla joonistatud kõverjooned a_0 , mis kujutavad normaalse amortisatsiooniprotsendi suurust (formul 2 järele).

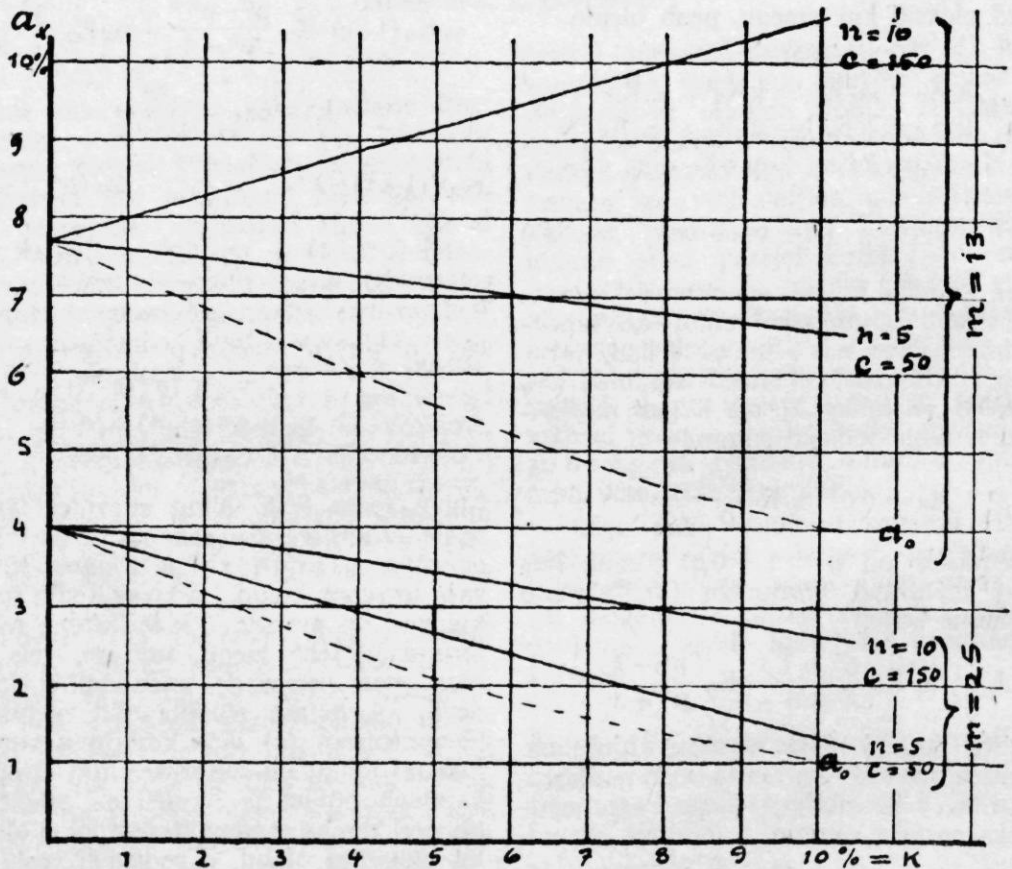
Näiteks võtame 10-ne aasta eest ehitud ettevõtte, mille eluiga on $m = 13$ aastat ja laenuprotsent $k = 9$. Diagramm näitab, et

$$\begin{aligned} \text{peale } m\text{-dama aasta: } M &= 0,01(k K_x + a_0 K_m) = \\ &= 0,01(9,0,683 K_m + 4,25 K_m) = \\ &= 0,01,10,41 K_m, \end{aligned}$$

s.t. kulud jäävad tõepoolest ühesuuruseks. Täitsa uue, praeguehitud ettevõtte juures on laen (ehituskapitaal) K_m ; seega oleksid tema kulud

$$\begin{aligned} 0,01(k K_m + a_0 K_m) &= 0,01(9 K_m + 4,25 K_m) = \\ &= 0,01,13,25 K_m \end{aligned}$$

s.t. vana ettevõtte kulu võib jäädavalt

see ettevõtte peaks ülejäänud $m-n=3$ aasta jooksul amortiseerima $a_x = 10,25\%$ -ga ettevõtte praegusest väärtusest K_m . Uuenduse puhul kasvaks tema laen formuli (7) järele suuruseni

$$\begin{aligned} K_x &= \frac{1}{9} K_0 (9 + 150,10,25 - 150,4,25) = \\ &= 101,3 K_0 = 0,683 K_m, \end{aligned}$$

sest diagrammidest on näha, et $a_0 = 4,25\%$. Kulud oleksid formulite (6-a) ja (6-b) järele

$$\begin{aligned} \text{praegu: } N &= 0,01(k K_0 + a_x K_m) = \\ &= 0,01\left(9 \cdot \frac{K_m}{150} + 10,25 K_m\right) = 0,01,10,41 K_m \end{aligned}$$

$13,25 - 10,41 = 2,84\%$ (K_m -ist arvatult) väiksem hoitud saada kui uue ettevõtte oma.

Teine näide: 5 aasta eest ehitud ettevõttel on $m=25$ ja $k=4\%$. Et kulud alati ühesuguseks jääksid, peab diagrammi järele $a_x = 2,9\%$ (oletusel et $K_m = 50 K_0$). Sel puhul kasvab laen ainult suuruseni $K_x = 7,25 K_0 = 0,145 K_m$ ning kulud on $M = N = 0,01,2,98 K_m$. Et $a_0 = 2,4\%$, siis oleksid praeguehitud ettevõtte kulud $0,01(4 + 2,4) K_m = 0,01,6,4 K_m$.

Ainult need vanemad ettevõtted, mille eluiga praegu juba lõppemas ning mis ei ole senini otstarbekohaselt amortiseerinud,

need on oma eesõigustud seisukorra juba kaotanud ja peavad samade kuludega leppima kui üsna uued ettevõtteki: neil tuleb lähemas tulevikus uuendamine, mille juures nende ehituskapitaal sama suureks peab kasvama kui uute samasuguste ettevõtete oma. Et krundid ja seesugused ehitused, mille eluiga pikk, kas üldse uuendamisele ei tule ehk kui, siis ainult väga pika aja järele, siis tuleks kõigis eelmistes arvestustes „ehituskapitaali“ all mõista ainult nende osade koguväärtust, mida tõeliselt uuendada tuleb.

Kokkuvõetult võib öelda, et need vanemad ettevõtteid, mille eluiga veel lõppenud ei ole, võivad oma majapidamist nii korraldada, et nende

kulud jäädavalt väiksemad oleksid kui uute ettevõtete omad.

Nendele juurdlustele andsid tõuke mitmed päevaküsimused, mille otsustamisel võrrelda tuli uuestiehitatavate ettevõtete kasutoovust vanemate omaga. Neil võrdlustel etendavad nimetud konstant kulud otsustavat osa. Sellepärast võiks eelmine arutus ehk kaasa aidata seesuguste küsimuste õiglaseks ja erapooletuks otsustamiseks. Nad võiksid ehk ka meie töösturitele abiks olla nende majapidamise korraldamisel, annab ju korraldamise tarvidus end praegusel ajal mitmeti tunda. Praktiliste andmete puudusel tuli leppida puhteteoreetiliste skeemidega, mida praktikasse ülekandmisel nii mõnestki küljest täiendada ja parandada tuleb.

Vabasadama olust ja tähendusest.

Prof. J. Fillippov.

Ühenduses vabasadama sisseseadmise kavatsusega, Baltiskis, mille üle perioodilises ajakirjanduses tihti sõna on võetud, arvan, et pole mitte asjata täielikku selgust selle kohta muretseda, mis enesest kujutab vabasadam ja missugune on tema tähtsus riigi merekaubanduses, iseäranis sellepärast, et käesoleva küsimuse kohta avaldud arvamised on alati segased olnud ja tihti koguni täitsa valed.

Järgmistes ridades annan lühida ülevaate, mis teadus nimetud küsimuse kohta ütleb, teiste sõnadega – vabasadama teooria, mis loodetavasti aitab õiget seisukohta võtta ka vabasadama kohta Baltiskis, ehk ma küll ei sea oma ülesandeks selle kavatsuse arvustust. Tihti juhtub, et teatud riigi piirile kuivamaad ehk mereteed mõõda jõudnud kaupade saatuse pole lõpulikult kindlaks määratud, s. o. pole teada, kas kaup veetakse sisemaale, või läheb transiidina kolmandasse riiki, ehk saadetakse tagasi saatemaale. Kui sarnased kaubad sattuksid keerulise tolliprotseeduuri ja maksude alla, oleks see suureks kaubanduse kitsendamiseks, ning sellepärast võetakse pea igalpool abinõud tarvitusele, et tähendatud kaubad võiksid ajutiselt piiri peale jääda, ilma aktsiisi- ja tollimaksude maksmata. Need abinõud viivad n. n. „vabaladude“ ja „vabasadamate“ sisseseadmisele.

„Vabaladude“ all (saksakeeles „Freilager“, prantsk. „entrepôts“, inglisk. „warehouses“), mõeldakse ladusid, milledes väljamaalt tulnud kaubad võiksid seista ilma aktsiisi- ja tollimaksudeta, ilma kindla tähtajata kuni väljaveoni kas sise- ehk väljamaale. Ladud on nagu väljamaa territooriumiks ja sellepärast ei loeta seal alalhoitavaid kaupu maale sisseveetuks. Kui aga siiski nende üle peetakse tollikontrolli, on selle ainuke siht kontrabandi ärahoidmine: et kaubad ei läheks sisemaa turgudele ilma aktsiisi- ja tollimaksudeta. Teist ülesannet sellel kontrollil ei ole, nii et ta kaubaomaniku vabadust kaupa vabalt käsutada mingil viisil ei tohi kitsendada ja kaubaomaniku tegevust takistada.

Vabad ladud sündisid mitmel teel. Väga tihti kujutavad nad enesest kroonuehitusi, mis suuremate kuivamaa ehk mere tollipunktide korralduses on. Need ladud on avalikud (saksakeeles „öffentliche“ ehk „amliche Niederlage“, prantsusk. „entrepôts réels“) ettevõtteid. Niisama võib kaupade hoid sündida ka eraladudes. Need ladud peavad aga selleks valitsuselt eriluba saama, tolli- ja aktsiisimaksudest puhastamata kaupade vastuvõtmiseks ja peavad vastama tingimistele, mis võimaldaksid tollikontrolli ladude operatsioonide üle (sarnaseid ladusi nimetakse saksakeeles „private Niederlagen“

ehk „Freilager“ sõna täies mõttes; prantsuskeeles „entrepôts fictifs“).

Iseäralise tähenduse omavad eraladud siis kui neid ehitatakse „Warrant-ettevõttena“ (öffentliche Lagerhäuser, magasins generaux), s.o. asutustena, missuguste eriala on kaupade hoidmine, õigusega, hoiul olevate kaupade peale edasiantavaid (indosamentidiga) ladufunnistusi ehk n.n. „warrantisid“ välja anda. Need warrant-ettevõtted võivad ehitada eraladusi tolli- ja aktsiisimaksudest puhastamata kaupade hoidmiseks ainult sel juhtumisel kui on selleks valitsuse luba, missugusel korral neile warrantide väljaandmist hoiule võetud kaupade vastu ei keelata, mis on suureks hõlbustuseks kaupade käest kätte liikumisel.

Vabaladudest hoopis ise tähendus on „vabasadamatel“. Eestkätt ei tule seda mõistet segada endisaja vabasadamate mõistega, mida Itaalia nimega on hakatud kutsuma „porto franco“ (millest prantsusk. „porto francs“, Hispaania – „puerto franco“ inglise „free-port“ tekkinud). Porto-franko all mõeldi, ja mõeldakse ka praegu (s. o. neid on veel mõnes riigis olemas), mereäärseid linnu, kes olid merekaubanduse vahetalitajateks, ja selle kaubanduse hõlbustamiseks oli neil tollipiir mitte ees, vaid seljataga, nii et mitte üksnes sadam, vaid ka terve linna territoorium ühes elanikkudega asus väljaspool tollikontrolli.

Esimesed porto-frankod sündisid Itaalias kauplemiseks Idaga ja nimelt: Livornos 1547. a., Genuas 1595. a., Neapolis 1633. a., Veneetsias 1661. a., Aneonas ja Messinas 1732. a.

Itaalia järele hakkasid ka teised riigid porto-franko õiguseid andma. Nii kasutas Saksamaal porto-franko õigusi 1694. a. Altona*), Prantsusmaal 1669. a. – Marseille, – Austria-Ungaris 1719. a. – Triest ja Fiume. Venemaal kasutasid mõnda aega porto-franko õigusi Odessa, Batum ja Vladivostok.

Iseäraline seisukord, mis oli porto-franko õigustega linnadel, sünnitas rea raskusi läbikäimises muu riigi territooriumiga, ja XIX aastasaja jooksul tõusid raskused ikka enam tuntavamaks kaubanduslisele läbikäimisele, mispärast porto-franko õigused kaduma hakkasid.

Tollipiiriga muust riigi territooriumist lahutud porto-frankod olid kaubanduslise

*) Väga vanast ajast kasutasid täielikku vabadust Lübeck, Hamburg ja Bremen, aga need linnad esinesid kui poliitiliselt vabad riigid ja sellepärast kui porto-frankod kõne alla ei tule.

läbikäimise suhtes välisriikidega küll soodsaates tingimistes, kuid ühtlasi läbikäimises sisemaaga suurtes raskustes, sest et porto-frankosse sisseveetavad kodumaa kaubad pörkasid kokku väljamaa konkurentsiga, väljavedu aga porto-franko'st sisemaale läks keeruliseks sellepärast, et tuli vahet vahet teha 1) väljamaa kaupade vahel, mis käisid üldisel alusel tollimaksu alla ja 2) koha peal valmistud kaupade vahel, missugustel silmanähtavalt õigus oli tollikergenduste peale sisemaale sisseveol, kuid mida siiski ei võidud tollivabalt sisse lasta, silmas pidades enam soodustud valmistamise tingimisi, odavate töö abinõude, tooresaine ja ehitusmaterjalide näol võrreldes tingimistega, mis valitsemas sisemaal. Lõpulikult kokkuvõttes tekitas see olukord kaubanduslikes läbikäimises siseturu ja porto-franko vahel väga detailse ja koormava reglamentatsiooni.

Suurte raskustega oli ka seotud võitlus kontrabandiga, mis leidis tuge elavas reisi- ja liikumises porto-franko ja sisemaa vahel.

Lõpuks pööras oma peale tähelepanu ka asjaolu, et linnad, kes porto-franko õigusi kasutasid, oma iseäralise seisukorra tõttu iseseisvalt edenesid ja kergesti majanduslikult ja poliitiliselt sellele riigile võõraks jäid, millesse nemad kuulusid.

Niisugused olid need tingimised, mis enesega kaasa tõid porto-franko õiguse tühistamise XIX aastasajal. Euroopas hoidis alal porto-franko õiguse ainult Gibraltar, missugune, kuuludes Inglismaale, poliitiliselt ei ole seotud tagamaaga.

Teistes ilmajagudes kasutavad porto-franko õigusi: Aden, Singapore, Honkong, Zanzibar ja veel mõned teised linnad.

Porto-franko tühistamine ei tähendanud veel vaba (vahetalituse) merekaubanduse idee lõpetamist. See idee sai ainult uue, enam ajanõuetele vastava kuju „vabasadamate“ näol.

Prantslasad nimetavad neid vabasadamaid „zones franches“, itaallased „punti franchi“ aga sakslased „Freibeirke“ ehk „Freigebiete“, ja täiesti õieti sellepärast, et väljaspool tollipiiri ei asu mitte terve sadamalinna kõige elanikkudega, vaid ainult teatud osa sadamast ja osast sellele kuuluvast üldisest maaalast. Sarnases sadamas ei tohiks põhimõttelikult olla eluhooneid ega tohiks sündida kaupade tarvitamist. See määratakse ainult äriliseks otstarbeks, kuid tolliasutused tema sisenisse elusse ei sega, sest et see on väljaspool tollipiiri. Kaupade

sissevedu sünnib merelt ja väljavedu merele ilma tollivormaliteetideta, täiesti vabalt. Kauppe võidakse vabasadamasse alal hoida ilma tähtajata ja nad käivad ainult ladumaksu alla. Tarvidust mõõda võib neid sorteerida ja ümberpakkida. Niisama võib vabasadamasse, kui ruumid ja maaala seda lubavad, töökodasid ja vabrikuid ehitada, sisseveetud tooresainete ja poolvabrikatide ümbertöötamiseks, kus juures sarnaste vabasadamade territooriumile ehitatud ettevõtete peale vaadatakse kui väljamaal asuvate peale ja neilt mingisuguseid tolli-ega aktsiisimaksusid ei võeta. Need kergendused on maksvad ainult vabasadamade piirides. Kaupade liikumine merelt sadamasse ja tagasi sünnib, nii kuidas eelpool nimetatud, täiesti vabalt. Kui aga kaup, mis vabasadamasse asub, peaks edasi saatetama sise-maa turgudele, lõpeb endine vahekord tolli- ja aktsiisiasutustega ja kaup muutub jälle harilikuks sisseveokaubaks, mis kuulub tollimaksu alla vastava tolli paragrahvi järele ja, kui sarnased sise-maa kaubad kuuluvad aktsiisimaksu alla, siis ka aktsiisimaksu alla.

Niisugune on üldistes joontes uue aja vabasadamade korraldus.

Nad ei ole mingisuguses vastolus tolli-reshiimiga rahvuslise töökaitse alal, kuid samal ajal vabastavad merekaubanduse raskustest, mis seotud tähendud kaitsega.

See on põhjus miks vabasadamad aitavad elustada merekaubandust ja kergesti saavad laevanduse keskpunktideks, missugustega raske on võistelda naaber-sadamadele, kus vabasadamad puudub, kui neil ei ole teisi kaaluvaid omadusi, nagu, geograafiliselt soodne seisukoht, kergemad jääolud, sügavus, head ümberlaadimise abinõud, ladud kaupade hoidmiseks, raudteed jne.

Sellega on seletatav, mispärast maad kõrgete tollidega, kelle sadamad tunnevad naaber-maa sadamate võitlust, ruttavad vabasadamade sisseadmisega.

Kahjuks, lastakse sagedasti silmist, et vabasadam on ainult üheks plussiks üldises tingimiste kompleksis, mis ära määravad teatud sadama tähenduse rahvusvahelises merekaubanduses, ja et vabasadama loomine selles ehk teises sadamas, teiste soodsate tingimiste puudusel, kaugeltki ei kindlusta eesmärgi kättesaamist.

Ja mis kasu võibki saada vabasadamade ehitamisest sadamas, mis asub kaugel pealaevasõidu liinidest, mis oleks kitsas, ei suudaks mahutada tarvilikku hulka laevu ehk oleks muidu viletsasti sisse seatud, kus puuduks hea raudteeühendus sise-maa tur-

gudega, kus ei oleks kaupmeeskonda, sidemeid välisilmaga jne. Arusaadav on, et vabasadamade ehitamine sarnases sadamas oleks täiesti asjata ja ainult viljatu riigivaranduse kulutamine.

Teisiti on aga asi sel juhtumisel, kui vabasadam asutatakse enamvähem väljakujunenud tähtsusega sadamas, mis juba enne merekaubanduse keskpunktiks on. Vabasadam seltsib niisugusel juhtumisel kui iseäraline soodustus juba olemas olevate soodsate tingimiste juure, mille peale juba enne sadama tähtsus on rajatud. Niisugusel korral võib vabasadam teatud merekaubanduse raionis tõesti läbilõõva tähenduse omada, kuhu laevad eestkätt oma sõidusihti määravad. Siin laaditakse suured üle-mere tulnud kaubahulgad maha ja saatetakse edasi, niipalju arusaadavalt, kui palju selle järele tarvidust leitakse, kaubaveo kulude vähendamist silmas pidades.

Uue aja mõiste vabasadamade hakatakse alles sisse seadma. Preagusel ajal on neid olemas ainult mõnes üksikus riigis: Saksamaal, Itaalias ja Rootsis. Inglismaal ja Belgias pole neid sellepärast, et seal on valitsemas vabakaubandus.

Prantsusmaal pole veel sennamaale jõutud. Niisama ka Venemaal, kus, siiski, 1917. a. oli väljatöötud laiaulatusline plaan vabasadamade ehitamiseks mitmel pool.

Kõige tähtsamaks vabasadamaks on Hamburg, missugune kõige enam kaasa aitas sarnaste sadamate idee populariseerimisele. Heas kuulsuses on peale eelpool nimetatud vabasadamade Bremenis, Stettiinis, Triestis, Kopenhagenis, Stockholmis jne.

Küsimuse alla tuleb, kas on küllalt põhjendud vabasadamade ehitus Baltiskis.

Mul on selgesti mees, kui 1917. a. töötati vabasadamade ehitusplaanide juures Vene sadamatesse, missuguste hulka kuulus sel ajal ka Baltiski, siis anti selle sadamale kõigest üks hääl, kuna selle vastu Tallinn sai üle poolte.

Mispärast on aga nüüd Baltiskile eesõigus antud?

Baltiskil on Tallinnaga võrreldes ainult üks paremus, s. o. ta ei külma kinni. Kuid see paremus ei ole nii tähtis sellepärast, et Tallinna sadam külma ainult lühikeseks ajaks kinni, kus juures külmamise tingimised sarnased on, et enam-vähem tugeva jää-lõhkuja abil võib ühendust aasta läbi alalhoida.

Kõigis teistes tingimistes jääb Baltiski Tallinnast maha ja kõige pealt selles, et temal ei ole kaubanduslisi sidemeid välis-

ilmaga. Baltiski on kolgatagune koht meie meres, pime provints, kellel arusaadavalt jõudu ei jätke võistelda teiste naaberriikide sadamatega, kuid just sarnaseks võistluseks ehitatakse vabasadamaid. Ei ole põhjust arvata, et Baltiski vabasadama ehitusega saaks üle oma provintsiaalsusest ja tõuseks kaubajaotuse punktiks Lääne meres. Tõelikum on aga see, et osa laadungitest enne Tallinna jõudmist jääksid seisma Baltiskis ja et esimene kaotaks osa oma tähendusest, kui merekaubanduse sadam. Baltiski

ei võidaks sellest palju, kuna Tallinnalt võetaks võimalus täie tempoga minna vastu maa nõuetele, omada ühtki sadamat, mis vastaks ajakohastele merekaubanduse nõuetele. Sarnast võimalust Tallinnalt minu arvates mitte mingil tingimistel võtta ei tohiks. Oigem oleks ümberpöörduvalt kõike jõudu koondada selleks, et Tallinn võimalikult ruttu läheneks esimesse klassi sadama tüübile.

Vabasadama ehitamine Tallinna edeneks selle sihi saavutamist ja Valitsuse sarnast otsust tuleks tervitada.

Kroonika.

Eesti.

Liikvel olev rahahulk. Riigikassa teatel oli riigiraha emissiooni arvel liikvel:

1923. a. 1. aprilliks — Emk. 2.283.991.735,10
 " 1. maiks — " 2.294.239.116,65

Peale riigiraha emissiooni arvel olevate rahamärkide oli liikvel 1923. a.

	1. aprilliks	1. maiks
Vahetustähti . . .	71.862.145	74.842.955
Metallvahetusraha	14.484.861	17.318.463
ja kassaveksliid	17.200.000	20.869.000

Põllumajanduslikud näitused 1923. a. Eestis. Tänavu aasta kavatakse alamainimised põllumajanduslikud näitused Eestis ära pidada ja nende pidamiseks on põllutöoministeeriumil luba antud:

- 1) Väike-Maarja Põllumeeste Seltsi näitus 16—17 juun
- 2) Märjamaa " (Läänem.) 18—20 aug.
- 3) Otepää " (Tartum.) 18—20 "
- 4) Valga " " 25—27 "
- 5) Tartu " " 1—3 sept.
- 6) Jõgeva " " 8—10 "
- 7) Põlva " " (Võrum) 8—10 "
- 8) Pärnu " " 8—10 "
- 9) Tallinna Eesti " " 14—18 "
- 10) Viljandi " " 22—24 "
- 11) Lihula " " (Läänem.) 18—19 aug.
- 12) Rakvere-Jakobi " " 25—27 aug.

Tööbörsete tegevus aprillikuul 1923. a. (Riigi Statistika Keskbüroo andmete järgi). Tööbörsete poole pööras aprillikuu jooksul 976 töötajat ja ajutiselt töödele tuli tagasi 74. Vaba kohti anti üles 751. Tööle saadeti 1.030 töötajat, kelle seast tööle jäi 558. Kuu lõpuks jäi tööta 812 töölit ja oli 162 vaba töökohta.

Venemaa.

Välisvaluuta müümise keeld. 15. veebr. 1923. a. väljaantud dekreedil alusel lubati kauplemine kulla ja hõbedaga kangides, välisvaluutaga, tshekkide ja vekslitega välisvaluutas. Selle juures oli ka ettenähtud kauplemise kord, nimelt ainult fondibörsel ja krediidiasutuste kaudu, kellele see õigus Rahanduskomissariaadi poolt antud.

Tegelikult kestis aga vaba börsi edasi ja tegutses Riigi Universaal Magasini (GUM) ruumides, kus koguni riigi kasuks sissekäigu maksu võeti. Pääsetähe

hind tõusis viimasel ajal kuni 61 rublani (1923. a.) iga korra eest. Suurel määral võtsid osa vaba börsi ka riigiasutused, nende seas Riigipank, koguni täiesti keelatud operatsiooni — kuldraha müümist — avalikult toimetades.

Ühenduses emissiooni kasvamisega ja toetatud ärevusega, mis Inglis-Vene vahelõuade teravakminemisest tekkis, hakkas vabal börsel välisvaluuta kiiresti tõusma (märtsi) kuu algusest üle 350%, mis omalt poolt kaubanduse täiesti kindluseta seisukorda pani ja seal meeolul kuni äärmise ärevuseni viis.

Vababörse kõrgeid kurssisid tähelepanes, jäid aprilli teisel poolel ja mai algusel ka Kesk Kaubabörse fondi osakonna kursid sagedasti märkimata (väljakuulutamata), et oma amellikude kursside noteerimisega vababörse paanikat mitte suurendada.

Selle tagajärjel ilmus 15. mail „käsk“, allakirjutatud rahakommissaari Sokolnikovi ja GPU esimehe Dershinski poolt, milles kuulutatakse, et 15. veebr. väljakuulutatud normid täielise võimaluse annavad välisvaluutaga opereerimiseks, nii palju kui seda terved majanduslikud tarvidused nõuavad. „Nüüd aga on üksikud isikud ja asutused, nende seas kogunimõned riigiasutused, juhitud spekulatiivsete püüetega, hakanud seaduslikelt keelatud valuutaoperatsioonid toimetama, ja seda teostades väljaspool legaalse operatsioonidele ettenähtud korda“. Sellepärast hoitakse, et niisugune tegevus, mis 15. II seadust rikub ja „valuutaturu reguleerimist rahvamajanduse huvidele vastavalt raskendab“, karistakse kriminaalseaduste kõige ränkusega (§ 138 Krim. Kodeks). Nimetud paragraf kõlab: „Välisvaluutaga spekulatsioonide vahetusega nõukogude rahamärkide vastu ja vastupidi karistatakse vangistamisega mitte allakuut kuud.“

Ei käsk kõige rängema karistusega ähvardab ja tema teine allakirjutaja GPU on, siis on Moskvas vababörse endiste tegelaste kartus suur, nii et pärast käsu ilmumist välisvaluuta vahetamine suurte raskustega ühenduses on.

Soome.

Eesti kartulid Soomes. Senini on 25—30 Eesti purjekat Helsingi kariulaid toonud. Hind on praegu 50—60 Smk. hekto. Saksamaalt ja Hollandist on viimasel ajal toodud 2 milj. kg. ja müüvad neid väga odavalt, 30—40 Smk. hekto. On karta, et Eesti kar-

tuli toojad osalt kahju saavad, sest Hollandi kartulid on söögikartulina, näit. sõjaväele, väga heaks arvatud ja ostetakse neid suurel arvul. Saatkont on katunud suurematele äridele selgese teha, et Eesti kartulid on paremad, kui Hollandi omad ja Eesti kartulid kõlbavad Soomes seemneks, milleks Hollandi kartulid vist mitte ei kõlba.

Soome põllumehed ja Eesti-Soome kaubaleping. Nagu varemalt juba teatasime, on Soome Põllumeeste Keskkliit valitsuse poole palvega pööranud, et Eesti-Soome kaubaleping ülesõeldaks. Selle põhjuseks nimetab Liit elusloomade ja kartulite tolli vabadust, mis soovivat ei ole. Samuti olla teiste põllusaaduste kohta Soome poolt antud soodustused Soome põllumajandusele kahjulikud. Viimane põhjendus on, et Venemaa ning teised piiririigid tahavad samasugusi soodustusi, kui Eestile on antud.

Teated ettevõtete tegevusest.

Põhja Paberi ja Puupapi Vabrikute Aktia Ühisuse juhatuse aruandest 1922. a. kohta märgime järgmist: 1921 aastal algas vabrik täielikku ümberehitamist, et oma sisseseadeid ilmaturu nõuetele vastavaks teha, kuna need enne Vene turu jaoks olid määratud. Sellest ülesandest on 1922 aasta jooksul suurem osa täidetud. Vabrikul oli enne 4 paberimasinat ja üks tselluloose kuivatamise masin. Neist on kaks paberimasinat aastal 1900, üks paberimasin aastal 1913 ja üks paberimasin aastal 1914 ehitatud. — Aastal 1913 üles seatud masin on ära viidud ja tema asemele kõige uuem suurema tüübi järele ehitud trükipaberi masin üles seatud, mis 1922. aasta märtsikuul tegevust algas. Masina ostukulud tõusevad 72.998.225.32 marga peale. 1922 aasta sügisel algas 1914. aastal üles seatud masina ümberehitamine, millega detsembrikuul lõpule jõuti, mille kulud aga veel kokku võetud pole. Mõlemad masinad valmistavad paberit, mida väljamaa turu heameelega vastu võtab. Vabriku valitsusel on eriti hea meel siinkohal kinnitada võivat, et senini ühtki kaebust ega nõudmist paberi headuse kohta väljamaa tellijatelt pole tulnud.

1922. aasta aprillikuul tehti kesk-katlahoone ehitamise algust, mis aga alles 1923. aasta lõpul lõpule viiakse, sest katla ja aurutorude ümberpaigutamine sünnib pikkamisi ja vähehaaval, et töö vabrikus selle all ei kannataks. Sõja ajal kõlbmatuks saanud katlate asemele on kaks uut „Babcock Wilcox“ katlat seatud, kumbki 440 ruutmeetrilise küttepinnaga ja 20 atmosfäärilise rõhumisega. Kõik teised katlad remonteeritakse põhjalikult. Uus katlahoone on sõepunkritega varustatud, kus sõed automaatselt kaalatesse juhitakse. Süte tuhki juhitakse ka mehaaniliselt teel katlatest raudteevagunitesse. Igal katlal on oma automaatsiline kaal ja mõõtmise aparaat süte juureveo, vee äraauramise ja gaasi temperatuuri kontrollimiseks, nii et süte põletamine kõige täielikumal viisil sünnib, sest iga katlal on alalise kontrolli all.

1922. aasta kevadel algas veejõu kasutamine Linnamäel. Ehitatakse umbes 13½ meetri kõrgune tamm, mis kolme turbiniiniga varustatakse; turbiniidid annavad kokku 1500 hobusejõudu, mis 3000 voldilise kõrgepingega Järgala puupapi vabrikusse juhitakse ning puupapi valmistamiseks tarvitakse. Saksa firma „AEG“ on sisseseadmise enese kätte võtnud.

Edasi pidi 1922. aastal ehitama kanaali, et Piriita jõest juhtida vett 25 kantmeetrit minutis Ülemiste järve, sest et viimase veepind liig madal seisis. Vastutasuks saime linnaga lepingu teha kuni 2000. aastani, mille põhjal linn meile lubab võtta Ülemiste järvest, või Piriita jõest 12 kantmeetrit vett minutis. Selle veevärgi ehitamise peale oleme senini kulutanud

30.237.170,11 marka ja käesoleval aastal tuleb meil veel mõningaid töösid kanaali kallaste kindlustamises lõpule viia, pärast seda kui pumpamise kaitset läinud sügisel veevärgi korralikust tegevusest tunnustust andsid. Veevärg pannakse käima meie vabrikust kõrge pinge elektrilise voolu läbi (1500 voltii).

Seega tuleb meil 1923. aasta jooksul veel katlahoone, Linnamäe ja Piriita veevärg lõpule viia: peale selle on meil veel järgmist teha:

1) Paberimasin I. ümber ehitada, mille kallal praegu tööll ollakse, ning mis maikuu keskel lõpule viiakse. See masin seatakse ka esimest sorti trükipaberi valmistamiseks sisse.

2) Tallinnas üks ametnikkude maja ehitada.

3) Järgalas kaks tööliste maja ehitada.

4) Juureehitus paberipakkimise saali täiendamiseks, et väljamaale määratud paberi pakkimise jaoks mis vähe keerulisem, ruumi muretseda. Teatavasti pakitakse väljamaale saadetav rotatsioonipaberi rullid puutünnidesse, et nad pika tee peal vigastada ei saaks.

Järgnev tabel näitab vabriku toodangu arvude võrdlust 1913. aastast alates (tonnides ä 1000 kg.):

Aasta	AASTA-TOODANG			Üleüldine toodangu arv	Tööliste arv
	Tselluloose	Paber	Kokku		
1913	11.125	11.090	1.402	23.618	521
1914	6.583	10.653	1.425	18.662	508
1915	7.742	11.363	1.308	20.414	483
1916	8.793	15.073	1.836	25.703	789
1917	8.418	12.396	2.082	22.897	920
1918	1.308	5.169	3.416	9.894	738
1919	1.810	2.177	3.053	7.041	552
1920	5.307	5.332	4.253	14.892	540
1921	5.655	8.300	3.815	17.771	780
1922	7.281	13.664	5.433	26.379	860

Paberi müük viimasel kahel aastal on olnud:

	Hulk	Väärtus	1 kg. hind
Eestis	{1921 284 t.	Emk. 10,2 milj.	35,85
	{1922 1.028 „	„ „ 29,8 „	28,96
Venemaaale	{1921 8.544 „	„ „ 388,6 „	45,48
	{1922 11.082 „	„ „ 297,1 „	26,81
Mujale	{1921 16,9 „	„ „ 0,4 „	29,03
	{1922 1.083 „	„ „ 25,3 „	23,33
Kokku	{1921 8.845 „	„ „ 399,3 „	45,14
	{1922 13.195 „	„ „ 352,1 „	26,69

Ühisuse kahe viimase aasta bilansid olid järgmised (milj. markades)

1. jaanuar 1923. 1. jaanuar 1922.

Aktiiva.		
Kassas	1,3	1,4
Väärtpaberid	4,5	—
Depoo-vekslid	—	17,5
Liikumata varandus ja masinad.	247,8	27,7
Inventaar.	1,4	1,4
Valmis ja poolvalmis saadused ja materjalid	241,0	70,3

Passiiva.	1.1. 1923.	1.1. 1922.
Põhi- ja tagavara- kapitaal	27,6	27,2
Amortis. kapitaal .	5,1	2,9
Ametn. ja tööstuse toet. kapitaal. . . .	0,9	0,7
Väljavõtmata divi- dend	1,9	1,4
Kreditoorid	449,4	103,7
1921. a. puhakasu	57,8	8,4
1922 " " "	6,6	—
Bilans	549,2	144,2

Sellest on näha, et Ühisuse aasta jooksul uute ehituste ja masinate peale on välja annud üle 220 milj. marga, niisama on valmissaaduste ja materjalide tagavara tõusnud 170 milj. võrra, mille tagajärjel kreditoorid passivas on tõusnud 350 milj. võrra.

Ehk küll Ühisuse juhatus oma aruannet üksikasjalikuks ja avalikuks nimetab, mida ta ka mitmes suhtes on, puudub temas tulude ja kulude arve, niisama ka kõige kaudsemadki teated selle kohta. Mis aga meie imestust iseäranis valdab, on asjalugu, et 1921. aasta kasu läinud aasta bilansis figureerib 57,8 milj., kuna ta 1921. aasta lõpubilansis (R. T. nr. 45, 1922.) on üles antud Emk. 8,4 miljoniga ja tema jaotuski peakoosoleku otsuse põhjal ette nähtud ning sellekohased sissekanded 1922 aasta bilansis tehtud. Kuidas see uus kasu 1921 aasta eest tekkis, ja kuidas ta 1922 aasta bilansi võis sattuda, kui 1921 aasta aruanne juba peakoosoleku poolt oli kinnitud ja avaliku aruandmise korras avaldud, jääb meile täielikuks saladuseks.

Üldpuhtasikasust paneb juhatus ette määrata 12^{0/0} (ehk 2,7 milj.) dividendiks ja ülejääva osa määrata amortisatsiooniks ning uuele arvele edasikandmiseks.

Eesti-Prantsuse Pank teatab aktsionäridele, et sissemaksud panga kapitaalil suurendamiseks, põhikirja § 4, märkus 3 põhjal, Emk. 10.000.000 — Emk. 35.000.000 peale, kuni 15. juunini 1923 a. panga kassasse ära õiendada tulevad.

Uued aktsiaseltsid ja osaühisused.

A/s. „Hermes“. Tegevusala: Igasuguste kodu- ja väljamaa saadustega kauplemine Eestis ja väljamaal, oma ja komisjoni arvel ning igasuguste tööstuslike ettevõtete asutamine, eksploatimine ja finanseerimine. Asutajad: A. Soo, G. Kube ja V. Lender. Põhikapitaal: Mk. 3.000.000, mis jaotatud 600 akts. ä Mk. 5.000. („R. T.“ nr. 76 — 31. mail 1923. a.)

Kaubanduse ja tööstuse A/S. „Nordbalt“. Tegevusala: Igasuguste kodu- ja väljamaa saadustega kauplemine Eestis ja väljamaal oma ja komisjoni arvel. Asutajad: H. Kolts, M. Kagan ja M. Sarotschenzeff. Põhikapitaal: Mk. 3.000.000, mis jaotatud 6000 akts. ä Mk. 500. („R. T.“ nr. 78 — 5. juunil 1923.)

M. Graubneri Väandra klaasivabrik O/ü. Tegevusala: Klaasi ja temast saadavate ainete valmistamine, nende ainete ja klaasivalmistamisel tarvivate ja tekkivate ainete kauplemine sise- kui ka väljamaal. Asutajad: K. Graubner, A. Jaanson ja J. Pool. Põhikapitaal: Mk. 17.000.000, mis jaotatud 340 osatähte ä Mk. 50.000.

Antsla õllevabrik O/ü. Tegevusala: Õlle ja teiste joogiainet vabrikute ehitamine, õlle, limonaadi, mõdu, linnaste, linnakseekstrakti kui ka oma vabrikute saadustega kauplemine sise- ja väljamaal. Asutajad: J. Zimmer, A. Raag, A. Kreevald, J. Tragel ja F. Alto-

saar. Põhikapitaal: Mk. 3.000.000, mis jaotatud 30 osatähte ä Mk. 100.000. (R. T. nr. 77 — 2. juunil 1923.)

Audru põllumajanduse ja tööstuse O/ü. Tegevusala: Kartulite ja teiste põllusaaduste kultiveerimine, nende mehaaniline ja keemiline ümbertöötamine igasugusteks tarbeaineteks ja nende ainete ja teiste mitmesuguste põllumajanduslike produktidega kauplemine sise- ja väljamaal. Asutajad: A. Treimann, H. Saartson ja R. Rand. Põhikapitaal: 1.000.000, mis jaotatud 100 osat. ä Mk. 10.000. („R. T.“ nr. 78 — 5. juunil 1923.)

Ärikalender.

17. juunil.

A/S. „Kütteveo“, erakorraline peakoosolek, k. 5 p. l., Tartus, Suurturg 3.

18. juunil.

Tallinna Keemiatehas „Richard Mayer“, korraline peakoosolek, kell 2 p. l., Tallinnas, Pikk t. 11 (Eesti Prantsuse Panga ruumides).

19. juunil.

Nahatööstuse aktsiaselts „Unfon“, korraline peakoosolek, kell 5 p. l., Tallinnas, Maakri t. 21.

O/ü. „Tektor“, erakorraline peakoosolek, kell 6 p. l., Tallinnas, Merepuistee 15.

Põhikirja muutused.

Põhja paberi- ja puupapivabrikute aktsiaühisuse põhikapitaali on tõstetud Emk. 22,5 milj. pealt Emk. 200 milj. peale. Uute aktsiate tellimine on avatud järgmistel tingimistel:

1) Aktsiad antakse välja kursiga 155 marka tükk, mille juures iga aktsia pealt 100 marka põhikapitaaliks ja ülejäänud 55 marka, peale tempelmaksu ja trükkimise kulude tasumist, tagavarakapitaaliks üle kantakse.

2) Omandamise eesõigus on praegustel aktsionäridel, ja nimelt nende endiste aktsiate arvu ja uue väljaande vahekorras. Murdarvusid, mille peale vähem kui üks aktsia langeb, ei võeta arvesse. Aktsiate tellimise juures peab vanad aktsiad originaalselt ette pandama, juure lisades nimekirja, milles aktsiate numbrid järjekorras tähendud.

3) Tellimisi uute aktsiate peale võetakse vastu vabriku kontoris Tallinnas ehk G. Scheel ja Ko. pangas harilikudel kassatundidel. Viimane tellimise tähtaeg on 15. juunil 1923. a. Tähtajaks tellimata jäänud aktsiaid realiseeritakse juhatus eesotsas järele.

4) Tellimise juures peab uute aktsiate hind täielikult ära tasutama. Tellijatele antakse kvititsid välja, mis peale aktsiate trükkimist nende vastu ümber vahetakse.

Tähtsamad vähempakkumised.

Mereasjanduse Peavalitsus, kirjalik, 12. juunil s. a., kell 10 homm. — kivisütt. Lähemaid teateid saab Meriasj. Peav. masinate inspektorilt äripäeval kella 10–13.

Postipeavalitsus, kirjalik, 21. juunil s. a. kell 12 päeval — mitmesugust rauda. Pakkumised äraanda postipeavalitsuse tehnika osakonda, Tallinnas, Kreutzvaldi tän. 10. Sealsamas ka tingimised.

Sõjaväe Varustuse Valitsuse Ehitus- ja korteri-osakond, 15. juunil s. a. — merejõudude kahekorde kasarmu ehitus. Teateid saab igal äripäeval, Tallinnas, Uus t. 10, kell 9–14.

Tallinna börs kursisedel

		1. juuni	4. juuni	5. juuni	6. juuni	7. juuni	—
1 dollar	Ostjad	340	340	340	340	340	—
	Müüjad	342	342	342	342	342	—
	Tehtud	342	—	342	—	342	—
1 naelsterling	Ostjad	1578	1578	1577	1577	1579	—
	Müüjad	1585	1586	1585	1585	1586	—
	Tehtud	1584	1584-1586	1584	—	1585	—
100 Saksa marka	Ostjad	0,45	0,40	0,50	0,47	0,40	—
	Müüjad	0,53	0,47	0,57	0,55	0,47	—
	Tehtud	—	—	—	—	—	—
100 Soome mrk.	Ostjad	936	938	937	937	938	—
	Müüjad	946	948	947	947	948	—
	Tehtud	—	—	—	946	947	—
100 Rootsi krooni	Ostjad	9090	9090	9080	9080	9085	—
	Müüjad	9140	9140	9130	9130	9135	—
	Tehtud	9130	—	9120	—	9120	—
100 Daani krooni	Ostjad	6310	6310	6275	6275	6250	—
	Müüjad	6360	6360	6325	6325	6300	—
	Tehtud	—	—	6315	—	6290	—
100 Prantsuse franki	Ostjad	2230	2210	2190	2210	2205	—
	Müüjad	2260	2240	2220	2240	2235	—
	Tehtud	—	2230	—	—	2235	—
100 Holl. guldenit.	Ostjad	13350	13375	13360	13375	13375	—
	Müüjad	13450	13475	13460	13475	13475	—
	Tehtud	—	—	13450	—	—	—
100 Läti rubla	Ostjad	131,75	132	132	132	132	—
	Müüjad	134,75	135	135	135	135	—
	Tehtud	—	—	—	—	—	—
100 Czechosl. krooni	Ostjad	1005	1005	1005	1005	1005	—
	Müüjad	1035	1035	1035	1035	1035	—
	Tehtud	—	—	—	—	1030	—
1 kuld rubla	Ostjad	165	165	165	165	165	—
	Müüjad	—	—	—	—	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—	—
100 Itaalia liiri	Ostjad	1580	1590	1570	1570	1600	—
	Müüjad	1630	1620	1600	1600	1630	—
	Tehtud	—	—	—	—	1625	—
100 Belgia franki	Ostjad	—	—	—	—	—	—
	Müüjad	—	—	—	—	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—	—
100 Helveetsia franki	Ostjad	6190	6200	6200	6185	6190	—
	Müüjad	6240	6250	6250	6235	6240	—
	Tehtud	—	—	—	—	—	—

Isiklikud teated.

Abieluvaranduse lahutamise lepingud. Theodor Balthosari p. Rehren ja Kamilla Rudolphi t. Rehren, sünd. Knüpffer; Aleksander Kulkov ja Alide Karlson, sünd. Jaakheim; Leopold Toonvärk ja Rosalie Toonvärk, sünd. Mihkelson; Eduard London ja Helene London, sünd. Laks; Richard Kägo ja Florentine Kägo, sünd. Poom. (R. T. nr. 76 — 31. mail 1923); Jaan Villemi p. Sarapuu ja Miina Jaani t. Sarapuu, sünd. Praks; Hermann Siimoni p. Katz ja Ella Aroni t. Katz, sünd. Klein; Hans Vasar ja Ida Vasar, sünd. Rosner (R. T. nr. 77 — 2. juunil 1923)

Varanduse hoolekanne. Rakvere-Paide rahukogu otsusega 12. märtsist s. a. on Joosep Joosepi p. Jalakas, Narvas, nõdrameelseks tunnistatud ja tema varanduse hoolekandjateks määratud Johan Saar, Vassili Aleksandrov ja Jakob Tensing (R. T. nr. 78 — 5. juunist 1923).

Turu ülevaated.

Rahaturg.

Eesti Panga tähtsamate arvete seis.

(miljon markades)

	31.V.	6.VI.
Kassa	756,6	787,3
Välisvaluuta		
kassas ja väljamaa pankades	339,5	363,2
Laenu välisvaluutas	253,7	253,7
Diskont. vekslid	999,8	995,5
Konto-Korrent	2.050,2	2.064,8
Pangafähed	2.350,0	2.350,0
Riigikassa	1.326,9	1.329,7
Hoiusummad	915,9	903,2
Kassaosakondades	25.V.	1.VI.
	474,6	413,1

Tähtsamate en gros kaupade hinnad, mis käesoleval nädalal kauba börsel koteerimise komisjoni poolt koteeriti.

Jahud: nisu, pehme, kõrgem sort pd.	600—640
sõre	660—680
A/S. Rotermanni tehaste jahud:	
nisu, pehme, kõrg. sordid	575—640
" sõre	650—680
" pehme, teised sordid	490—550
Rukki jahud	280—290
püül	460—500
Nisu, Eesti	330—350
Rukis	260—265
" Vene, frco Tallinn, Holl.k. 118	—
Kaerad, toldu	210—220
Odrad, õlle	170—180
Erned, rohelaad, Eesti	360
Hollandi	750
Riis, Burma II.	525—540
Kartulid, eksport	55—60
piirituse	—
Kartuli helbed	—
Kartuli tärklis „Superieur“	600
Piim, pudelites . . . . . ltr.	14
Või, melerei, eksport . . . . . pd.	3080—3120
Margarin, väljamaa	1700—1800
Juust, kohalik, Schveitsi . . . . . pd.	2400—2800
" „ Holl.	1400—1600

Seisukord rahaturul läheb järjest kindlamaks: suvine hooaeg on algamas, ja kuni sügiseni võime vististi rahulikud olla, sest suvisel ajal valitseb rahaturul alati vaikus. Arvete seisudes suuri muutusi ei ole.

Väliskurs on meie rahal endiselt kindel. Tähelepanu äratav välisvaluuta müümine börsel erapankade poolt.

Aktsiate müümine on vaikne „llmarine“ aktsiate kokkuostmises on seisakut märgata — kas ajuliselt, kursi parandamise suhtes, või on enamuse juba soovijate kätes — see selgub pärast. „Unioni“ aktsiate ümber on võitlust märgata, mis enamuse ümberkorraldamist oletada laseb.

Lihaturg.

Põllum. Keskih. „Estonia“ teatel on 28. maist 2. juunini Eesti tapamajades tapetud ja tembeldatud:

	Kariloomi	Vasikaid	Sigu
Tallinnas	552	1750	597
Tartus	150 ^{1/2}	731	163
Teistes linnades	134	711	165
Kokku	836 ^{1/2}	3192	925
Eelmis. nädalal	437 ^{1/2}	788	242

Tallinnas olid hinnad läbisikkku (markades puuda eest):

	8.V. — 2.VI.	Eelmisel näd.
Numloomad { eluskaal	640—750	630—650
{ tapetud	1000—1200	1100—1200
Numvasikad { eluskaal	1000—	1000—
{ tapetud	920—1120	1240—1280
Numsead { eluskaal	1200—1280	1200—1280
{ tapetud	1600—1760	1720—1800

Võiturg.

24.—2. juunini 1923. a. on Eestist võid väljaveetud:

Rootsimaale	1124 tünni
Väljaveoks kõlbmatuks tunnistatud	103 „

Üleüldse . . . . . 1227 tünni.

Munad, eksport I. s. (sinine tpl.)	13
II. s.	—
Kakao, Inglis	1200—1400
" Ameerika	1000—1200
" Hollandi	1450—1600
Kohvi, Rio, Santos	2800—3200
" Guatemala	3400—3600
" Mexiko	3800—4200
" Goldjava ja Mokka	4400—
Tee, lahtine Pekoe broken, Java	4400—4600
" " Orange Pekoe, Java	5400—5600
" " Tseilon	5900—6100
Suhkur, peenike, valge, Dantsigi	1120—1130
" Czechoslovaakia	1140—1150
Siirup, kartuli, B 42 ^o	760—780
" " B 38 ^o	720—740
" " Glucose	700—720
Sool, lahtine	39—41
Heeringad, Yarmouth, Mattie tünn	3200—3400
" Shotti Mat Full	3900—4000
" " Mattie	3600—3700
" Norra	2800—3300
" Islandi	2100—
Liha, sea, I. sort . . . . . pd.	1440—1480
" II.	—
" looma, I. sort	800—880

Liha, looma	800—880	"	tsinkvalge Prants. roh. PZ.	pd.	1500
Pekk, eksport. I s.	—	"	tinavalge Englise	"	1365
Heinad, aasa . . . . . vaguniviisi	—	"	ooker Prants.	"	300—400
ristik	—	"	Väetisained, salpeeter, Norra	"	—
Õlikoogid, linaseemne frko Tallinn	—	"	Superfosf. „Silva“ (k. 6 pd.)	"	—
puuvillaseemne	—	"	17-18 ³ / ₀ fr. Tallinn	"	635
Nisukliid	175—180	"	Väetisained Superfosf. E.T.K. (k. 6 pd.)	"	—
Puuvilla rite, Bjas, D. I.	ars. 37,5—41,75	"	18—20 ³ / ₀ fr. Tallinn	"	645—655
Mitkal, ekstra	29—30,75	"	Thomasjahu k.100kg. 17-18 ⁰ / ₀	"	580
Lina, Liivi R.	10 pd. 16500—17000	"	Kaalisool, 30 ⁰ / ₀ , kott 6 pd. frko jaam	"	445
" Võru-Petseri	21000—21500	"	Kainiit 12 ⁰ / ₀ lahtine,	pd.	—
"	—	"	Paber, rotatsiooni	"	425
Lina seemned, õli 87 ¹ / ₂ ⁰ / ₀ basis fr. Tall.	340	"	Tsement, Portland, Port-Kunda	"	—
külvi 98—99	pd. 447—485	"	pütt 10 pd. 10 naela frko Tall.	"	745
Takud, Códilla I.	—	"	Tsement, Portland, Port-Kunda	"	—
II.	—	"	pütt 10 pd. 10 naela fr. Kunda	"	700
Kivisüsi, auru, Yorkshire 2k. pest.	62—64	"	Tsement, Portland, Aseri	Tallinn	725
" Newcastle	60—61	"	" fr. Aseri	"	690
" sepa	65—67	"	Kriit, toores	"	110
Koks, valu	—	"	pestud	"	120—130
gaasi	75—	"	Asfalt	"	—
Põlevkivi, I. sort	10	"	Tõrv, kivi	"	270—290
Põlevkivi, II. sort	7,5	"	puu	"	320
III.	5	"	Lubi	"	36—40
Raud, sordi	300—320	"	Gips, tükides frko Isborsk	"	15
" latt	—	"	" jahvatatud	"	25
" vits	—	"	" krohvimise, loko	"	70
" raud plekk	440—650	"	Teliskivid, I. sort, tuhat, fr. Tall.	"	6500
" " " tsingitud	—	"	Puumaterjalid, saetud D/B/B/	"	—
" " " "	—	"	Eesti Strd I, II ja III s. frko Tal.	"	—
" " " "	—	"	Puumaterjalid	"	—
Teras Inglis	—	"	"	"	—
" Saksa	—	"	" IV s.	"	—
" nikkel	—	"	propsid; 7×7	"	—
" vedru	480—600	"	liiprid	"	—
" valu	—	"	Põletispuud, sega 20 ⁰ / ₀ kaski, k. sld.	"	—
" tööriistade	1100—1200	"	"	"	—
" talla	—	"	Nahk, talla, Eesti	pd. I s.	5000—5400
"	—	"	"	II s.	—
"	—	"	Tuletikud, origin. kast (500 karpi)	"	6000—
"	—	"	Toores nahk väiksed ja suured.	"	—
Malm	240—260	"			
Inglistina	5200—5400	"			
Seatina	850—875	"			
Vask, plekk punane	3400—3600	"			
" " valge	3300—3500	"			
Tsink-plekk	1500	"			
Masinaõli, Vene, Nobel No. 6.	—	"			
" Ameerika	550—570	"			
" solaar	—	"			
" auto Vacquum Comp.	1400—1500	"			
"	—	"			
Tsilindriõli, Vene	—	"			
" Ameerika	525—650	"			
Põlevkivi õli	200	"			
" pigi	300	"			
Nafta, Vene	—	"			
" Ameerika	200—220	"			
Petrooleum, Vene	230—240	"			
" Ameerika	235—245	"			
Bensiin, Vene	730—740	"			
Piiritus, eksport. (excl. vaat) fob	ltr. \$ 0.12	"			
Pesusooda	pd. 225—235	"			
Seebikivi 72 ³ / ₀ , Inglis	580—590	"			
Parafiin 102—110 ⁰ }	"	"			
120 ⁰ —134 ⁰ }	720—760	"			
Parkimise ekstrakt	850	"			
Väävel, õie 98 ⁰ / ₀	360	"			
Värvid, nigrosin vees sulav, välj.	kg. 500	"			

Lina		Prahid :	
Tallinn	— Stettin	tonn	1500
"	— Ghent	"	27 sh.
"	— Dundee	"	—
"	— Belfast	"	—
"	—	"	—
"	—	"	—
Takud +	⁹ / ₀		
Puumaterjalid D/B/B/		standard	
Tallinn	— London	"	—
"	— E. C. C. P. (Ingl. idarand)	"	—
"	— Antwerpen	"	B. fr. 120
"	— Southampton	"	£ 42/6
"	— Manchester	"	57 sh.
"	—	"	—
"	—	"	—
Segakaup		tonn	
Tallinn	— Stettin	"	Emk. 1200
"	— London	"	—
"	— Stockholm, või	"	Rkr. 25—35
"	—	"	—
"	—	"	—
Kartulid			
Tallinn	—	"	—
"	—	"	—
"	—	"	—
"	—	"	—
"	—	"	—
"	—	"	—

Eesti Läänepank A.-S.

Arisels 31. detsembril 1922. a.

AKTIWA

Kassa	9.962.770.02
Hoiusummad teistes pankades	2.217.487.12
Välisraha	579.150.42
Wäärtpaperid	1.071.710.—
Diskonteeritud wekslid	20.055.611.50
Kontokorrent arwe wäärtpaperite ja weksl. kindlustusel	43.489.131.04
Kontokorrent arwe kaupade kindlustusel	724.940.—
Korrespondendid "Loro"	453.353.—
"Nostro"	25.890.20
Petseri osakonna arwe	3.406.435.99
Üleminewad summad	2.087.373.78
Mitmesugused arwed	251.425.88
Liikumata warandus	396.258.—
Majaehitamise kulud	55.776.259.04
	<hr/>
	140.497.795.99
	<hr/>

PASSIWA

Põhikapitaal	10.000.000.—
Tagawara kapitaal	243.198.64
Tähtajalised hoiusummad	4.800.599.35
Jookswad arwed	60.290.300.69
Kontokorrent arwed	454.815.07
Korrespondendid "Loro"	1.891.683.98
"Nostro"	2.761.423.46
Kontok. arwed teist. pank. ja rediskont	34.537.786.20
Üleminewad summad	14.191.337.95
Riigimaksud	164.015.—
Wäljamaksmata diwidendid	245.937.85
Ettesaadud ja wäljamaksmata %/o	539.974.76
Liikumata waranduse peal olew wõlg	45.000.—
Petseri osakonna arwe	3.720.576.53
Mitmesugused arwed	2.093.559.69
Kasu 1922. a. eest	4.517.586.82
	<hr/>
	140.497.795.99
	<hr/>